

VAKTÜKÖRBEN

BERETKA FERENC

Most már mindegy, most már megtörténhet bárhogyan és bármi, a dolgok folytonossága egyszerűen kényszerít, nem maradhatok tovább, téged sem kényszeríthetlek arra, hogy így maradj, már ki tudja, mennyi ideje tart ez az egész, nem, nem vállalhatom a felelősséget, egyszerűen el sem tudod képzelni, milyen nehezemre esik elviselni ezt az állapotot, melybe ezzel a hosszú ideje tartó rejtélyességgel — talán nem is ez a megfelelő kifejezés a dolog néven nevezéséhez —, sokkal inkább e kételyekkel, tégedet, de elsősorban jómagamat sodortam. Egyszer végre le kell ülni, nem moralizálni akarok, de tisztáznunk kell a dolgokat, tisztázni mindazt, amit, tudja a magas ég, mióta már, tisztáznunk kellene. Mert egyszerűen fuldoklok éjjeli, és fuldoklok a nap bármely szakában, helytől és időtől függetlenül, jelentől és múlttól függetlenül, tőled és önmagamtól függetlenül, kékre-zöldre-sárgára-pirosra mázolt kerti törpékkel álmodom, álmomban rohamra indulnak, megcsúszok rikító színű sapkájukon, hasra vágódok előttük, nyálkásak egytől egyig, mint a meztelen csiga, de a színük egyszerűen rám ragad, hetek, talán hónapok óta nem néztem tükörbe, félek, az orrom vézesen megnőtt és krumplivá vált, félek, a szakállam itt-ott galambszínű meg méregzöld meg villogó, félek, az arcom ragadna, ha megtapintanám, félek, félek, odakapnék a tükörhöz, bele akarnék kapaszkodni abba, aki szembenéz velem, vagy éppen át akarnám lépni a szinte nem is látható határt köztem és közte, feltűnnek a háttérben olyan dolgok, amelyekre nem emlékszem, sohasem láttam őket, pedig érdekelnek. Nem, semmi rendkívüli sincs ezekben a dolgokban, játékok, kis műanyag lovak, kerekeken gurulók (citromsárga-piros kombinációk fehér kerekekkel), a lovak fején nem látok piros sapkát, a lovasén igen, krumpliorrán drótkeretes szemüveg. Megcsil-

lan a sapkáján valami fényesség, legyintek. A fürdőszoba csapján sápadtan csorgó víz alatt próbálom magam tisztára mosni tőlük, igen, a látványuktól, melytől magam is már nyálkásodni érzem magam.

Jól mondtad egyszer, a tükröket mindenkorra össze kellene törni, nem szabadna megtűrni ilyesmit a lakásban, ezenkívül megannyi mást is szemétképpen kellene dobni, úgy hiszem, elsősorban bútort kellene cserélni, tudom, mindenki azt csinálja, tartjuk meg hát őket, ragasszuk tele a szekrények ajtait valamivel, papírmadarakkal, nem bírom már ezt a ragadós fényt rajtuk, szeretném, ha minden matt lenne körülöttem, mintha vékony rétegben krétaport vittünk volna rá az egészre. Mint a kerti törpék arcán szüzeskedő rózsaszín pír.

Tükrök helyett esetleg valami sápadt szövetdarabokat akaszthatnánk a falra, hogy megőrizzük régi egyensúlyát a széles felületeknek (milyen visszatetsző volna, ha hirtelen csak a csupasz falakat látnánk magunk körül), a fényességet nem bírom, olvassuk föl az ablaküvegeket is, tegyük a helyébe valamit, ami nem fénylik annyira, talán valami zsírpapírszerű dolog lenne a legelőnyösebb.

Aztán már nem is maradna más hátra, mint az, hogy lehalkítsuk azt a monoton zenét, ami évek óta szüntelenül hallatszik körülöttnünk, olykor elgyengülön, olykor fel-felerősödön, de állandóan, időnként lúdbőrössé tesz rosszul hangolt gitárjainak diszszonanciája, kiszorítjuk még a bent rekedt legyet, szúnyogot, darazsat és egyéb zümmögőt, s valahogy az abszolút csend közelébe kerülünk, a makulátlanság illúziójába, igen, igen, a lehetőségeket is igyekeznünk kell kiküszöbölni, még ma le fogom szerelni az ajtócsengőt, a telefont pedig egyszerűen kihúzzuk.

Lorin egy szusszanásnyi időre abbahagyta. Ezalatt elgondolkozott azon, mit kellene még tennie. Igen, a számtalan óramű, melyek kízó ketyegéssel nyekergik tova a mulandót, amerre csak néz, mindenütt lát belőlük kettőt-hármat, maga sem tudja egészen pontosan, hány órát tartanak a lakásban, Idának talán nyolc darab órája is volt, kezdve az ébresztőórától egy nyakba akasztható párányi remekig, no meg nagyok is, most valahogy mind előkerült, nem tudni pontosan, honnan és hogyan. Igen, ezekkel mindenképp kellene valamit csinálni, ezek nem maradhatnak itt. Lorin egyrészt igyekszik tagadni annak valószínűségét, hogy e kényszerítő tények közül egyik épp az, hogy nem akarja a maga közelében látni Ida egyetlen holmiját sem, megpróbál mindenféle magyarázatot ki-

ötölni, de legőszintebben szeretné elfelejteni, hogy itt zakatolnak mellette. Nem valószínű, hogy hamarabb talál egy elfogadható magyarázatot, mintsem eltüntetné őket egy időre a láthatárról. Ennek az időszaknak a terjedelmén még gondolkodik valamennyit, annak eshetőségeit latolgatja, hogy a dolgokat örökre a feledés tárgyává devalválja-e vagy pedig csak ideiglenes megoldást keres eltüntetésükre. Most talán szüksége lenne mégis egy tükörrre, ha belenézne, egész biztosan döntene, ha nem is vállalná a két lehetőség valamelyikét, átmeneti megoldásra bizonyára futná erejéből. Azonban ezek után kénytelen nélkülözni az előbb teljes joggal idegesítő tényezőknek kikiáltott, s ebből eredően következetesen eltávolított eszközök segítségét, az órák kérdése ennél fogva egy ideig még nyitva marad.

Ha a szemébe tenném őket, tűnődött Lorin, akkor is egyszer oda kellene mennem, a nagy sülylesztő követeli, hogy miként valaha divatos szóval mondták, odadobjak valamit az enyészetnek, s aztán mindig, valahányszor csak felnyitnám a bűzös kukát, nem, megoldásnak ez mégsem jó. Esetleg beágyazhatnám, a párnák tolla megtelne ketyegéssel, nem (kerti törpék menetelését látta hirtelenében, amint meglóduznak az óramű ütemes zakatolására, mindegyik egy-egy mutató idétlenkedő ugrabugrálását juttatta eszébe). Lorin megragadott egy órát, még egyet, ha tíz kezem lenne — mondta —, akkor sem.

Talán háromórás kénytelen küzdelem után végre megszűnt a lakásban az idegtépő ketyegés. A zsírpapírral fedett ablakokon tompa fény szűrődött be, a falakon lógott a sok szövetdarab, egy-egy tetszetős falikárpit — gondolta Lorin. Idát egy időre eltakarta minden. Vájkált egy ideig a csendben, kereső tekintetével még egyszer körüljárta a lakást, a szekrények fényes tábláin csendességbe fojtott madarak díszlegetek, tapadócímkék egy lesarasodó légi-fényképen, Lorin a vadászpuska sörétekintetével lőtt közéjük, nem rebbentek szét egy pillanatra sem, Lorin elégedetten simított végig a homlokán.

Nos, most már ez is megvan, elnyújtózhat az ágyon, hogy halomba gyűjtse a szavakat, mert a dolgot tisztázni kellene, egyszerűen nem tud már megmaradni ezek közt a ronda kételyek között, kerti törpék és undorító gnómok társaságában, megfojtja dohos szaguk, a puszta jelenlétük, a nyálkájuk, a rengeteg átélt szorongás, a nappalok zagyvasága, az éjszakák tűnődései, hogy Idát kiebrudalta magából, az órái ketyegéseitől most már megszabadult, az, hogy itt-ott átkúszik egy-egy árnyék a falon, semmi jelentőséggel

nem bír, hisz az ablaktáblák helyét kellemesen tompa fényű zsrírpapír foglalta el. Jó, hogy most már fent van, frászt kapna, ha újra kellene kezdeni a csörömpölést, eszébe jutott, hogy egyszer stúdiótechnikusnak hívták a televízióhoz, de a rengeteg celofán-csörgést nem élné túl.

Nyújtózott egyet az ágyon, s úgy döntött, okvetlen össze kell gyűjtenie a mondandóját, szavakat a dolog tisztázásához, ez a körvonalazhatatlan állapot nem maradhat fenn sokáig, le kell rántani a leplet a rejtélyekről, s rá kell dobni másokra. A kételyek erdejében gombaként tenyészni egyszer szintén terhessé válhat: Lorin pinceágysókba kíváncszott, ahol a vastagra rakott televénybe fúródni oly jól esne.

Tisztázni kell végre mindent, s dönteni, ha lehet, a megszólalás bátorságát kell még összeszedni, de talán sok mást is, szavakat, mondatokat, kiáltja Lorin, kimondani kéne valahogyan.

Beletúr a hajába, egyet-kettőt rándul is tán közben az ágyon, áramütéstől rángó érzéketlen test, vigyáztt kiáltana a szavaknak, jobbra igazodj!, menetoszlop, in-dulj!, egy-kettő, egy-kettő, kavargó összevisszaság, kerti törpék és divatszabók serege, tiltakoznak a meddő zsákvarrás mindennapos művelete ellen, Lorin erőnek erejével rendet próbál teremteni, még egyszer vigyáztt vezénnyel, hangja elveszik a nagy morajban, valahonnan fönről puha púder vagy inkább krétapor hullik a fejére, egyszer Ida kiáltását hallja, megpróbál a hang után nézni, sehol semmi, csak rengeteg krumpliorr, drótkeretes szemüveg.

Fellélegzik, ezt megúsztta.

Meddig kell még magamban tartanom — kérdezte Lorin —, úgy érzem, szétfeszít, bedugott fecskendő vagyok, duzzadó tömlő, ha még és még, hát én sem feszülhetek a végtelenségig. Meg kell beszélnünk a dolgot, nem elég önmagammal erőszakoskodnom, szigorúan kettőnkre van szükség, ezért a zsrírpapírszűrő az ablakon, csak ez az átkozott menetelés, e gnómok és kísértetek rusnyasága, seperhetném bár ki őket innen, nekik megyek még egyszer, de tudom, hiába, Ida hangja erősebb, vezényszavai áttörik a morajt, hangjára olykor felketyyennek az elrejtett óraművek is, valahogy talán mégis kiebrudalom majd, párnákat dobok az ajtóra, itt egy dunna is, ezt odapréselem, ha kell, ahonnan jönnek, de úgyis ki...

A gnómok kara zsolozsmázik.

Lorin feltápáskodik a heverőjéről, megroggyanva, négykézláb indul a szőnyegen körül a szobában. Benéz a bútorok alá, mélyen

a földre ereszkedik, hogy a szekrények alá is belásson, kutat, keres, az előszobáig is eljut, akkor veszi észre a telefont, egyetlen mozdulat kell csak, kihúzza a dugót, egyszerre rázuhan a csend a szobára. Lorin most már érzi, hogy végképp itt az ideje a megszólalásnak, el kell kezdeni, gyere, mondja, ülj ide mellém, ide közel, gyere.

Néhányszor elismétli még önmegnyugtatóul, mert tudja, most már végképp itt az ideje, hogy elmondják őszintén, egymás szemébe, kertelés és köntörfalazás nélkül, logikai zsákutcák és kerülőök, kitérők és vakvágányok nélkül, konkrétan, nevén nevezve, megnevezve, leleplezve, azonosítva, ujjal rámutatva, kipellengérezve; pallérozatlanul, nyersen, borotvátlanul, csak semmi kozmetika, semmi álcázás, végső ideje, hogy a valóság megmutassa igazi arcát, s ha úgy tetszik, megmutassa a hátulját is.

Szenvedéllyel mondja végig magában ezeket a szavakat, az elszántság hevével. Mint aki most az egyszer, de csak egyetlenegyszer megteszi végre.

A félhomályos szoba csendje visszahőkölt. Lorin meglepődött, erre nem várt. Felkelt, odavonszolta magát a falhoz. Oda a tükör helye elé. Megállt a zöldesdrapp lepel előtt, belebámult. Kelleme-hatott rá a bizonyára puha tapintású kelme látványa.

Még egyszer körülnézett, ellenőrzött szemével mindent, aztán, amikor már jól meggyőződött arról, amire kíváncsi volt még, ismét a kelmére szegezte a tekintetét. Ajkai megmozdultak. Egy kísérlet. Kutatás a szavak raktárában. Még egy kísérlet, egy harmadik, alig hallható megszólalás:

— Te Ida . . .

Tompa, száraz torokköszörülés a félhomályos szobában. Üres reszelés. Szemrehányó-számon kérő tekintet vaktükörben.